

บททวน : บทที่ ๑

เอกสิทธิ์และความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา

ส่วนที่ ๑ เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Privilege)

เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา หมายถึง สิทธิของสมาชิกรัฐสภาที่จะแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ออกเสียงลงคะแนน หรือดำเนินการอื่นในที่ประชุมสภา เช่น ยื่นกระทู้ถาม หรือเสนอญัตติ โดยผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งไม่ได้ เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาปฏิบัติหน้าที่ออกกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในสภาได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องกลัวว่าจะถูกฟ้องเป็นคดีความในภายหลัง รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์ในมาตรา ๑๒๔

๑. ลักษณะของเอกสิทธิ์ ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ แยกออกได้เป็น ๒ ลักษณะ เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญตั้งแต่ฉบับปี ๒๕๓๔ เป็นต้นมา ได้แก่ เอกสิทธิ์ในกรณีที่**ไม่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด** ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง กับเอกสิทธิ์ในกรณีที่**มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด** ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

ข้อสังเกต

๑) เอกสิทธิ์ในกรณีที่**ไม่มีการถ่ายทอด**ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ปัจจุบันเกิดขึ้นได้เฉพาะการประชุมสภาที่เป็นการประชุมลับเท่านั้น

๒) ส่วนการถ่ายทอด “ทางอื่นใด” ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง เช่น การถ่ายทอดทาง Facebook Live หรือแอปพลิเคชันต่างๆของสภาฯ

๓) ในกรณีมีคนแอบถ่ายทอดไปนอกสภาผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือมีคนแอบบันทึกภาพและเสียงไว้แล้วนำไปเปิดนอกสภา **ไม่ใช้การดำเนินการโดยสภาฯ** ต้องถือว่าเป็นกรณีไม่มีการถ่ายทอดตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง จะเอาผิดกับสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำฯ ไม่ได้

๒.บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ สมาชิกวุฒิสภา

ข้อสังเกต: สมาชิกสภาท้องถิ่นไม่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย หากกล่าวหาตักเตือนใครในสภาท้องถิ่น อาจถูกฟ้องเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งได้

๓.การกระทำที่**ได้รับเอกสิทธิ์** ได้แก่ การกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริง การแสดงความคิดเห็น และการออกเสียงลงคะแนน อันเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาเท่านั้น

ข้อสังเกต

(๑) มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๕๖/๒๕๓๘ วินิจฉัยว่า การกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริง รวมถึงการยื่นญัตติด้วย

(๒) ต้องกระทำโดยถูกต้องตามข้อบังคับการประชุมด้วย เช่น ต้องได้รับอนุญาตจากประธานสภาก่อน หรือเมื่อประธานสภาให้หยุดพูด ต้องหยุด หากยังไม่หยุด จะไม่ได้รับเอกสิทธิ์ หรือการถ้อยคำหยาบคายมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยาม อันเป็นการผิดข้อบังคับก็ไม่ได้รับเอกสิทธิ์

๔.สถานที่ที่เอกสิทธิ์ให้ความคุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ ได้แก่ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา และที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ข้อสังเกต : เอกสิทธิ์คุ้มครองเฉพาะการกล่าวถ้อยคำในที่ประชุมสภา ในเวลาที่มีการประชุม และต้องเป็นการกล่าวให้ที่ประชุมฟังด้วย

๕. ผลของเอกสิทธิ์

๑) เอกสิทธิ์ในกรณีไม่มีการถ่ายทอดฯ เป็นเอกสิทธิ์เด็ดขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ผลคือ “ ... ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้ ... ”

ข้อสังเกต

(๑) คำว่า “ในทางใด” หมายถึงทั้งการฟ้องเป็นคดีอาญา คดีแพ่ง รวมทั้งทางวินัยด้วย

(๒) ฟ้องไม่ได้ตลอดไป แม้ผู้กล่าวถ้อยคำสิ้นสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้ว

(๒) ในกรณีการประชุมที่ไม่มีการถ่ายทอด แม้ถ้อยคำที่กล่าวไม่เป็นความจริงก็ฟ้องไม่ได้ เพื่อให้สมาชิกสภาสามารถทำหน้าที่ของตนในสภาได้อย่างเต็มที่ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘)

ตัวอย่างเอกสิทธิ์กรณีไม่มีการถ่ายทอดฯ เช่น ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาญัตติเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการประมุขงานก่อสร้างของกระทรวงแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นการประชุมลับ นายแดง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านกล่าวในที่ประชุมโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วว่า ตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า นายดำ รัฐมนตรี รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมุขงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดยนายดำให้นางเขียวภริยาของนายดำเดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง ต่อมานายดำและนางเขียวเป็นโจทก์ฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท และฟ้องนายแดงเป็นคดีแพ่งเรียกค่าเสียหายเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตน

จะเห็นได้ว่า การประชุมครั้งนี้ไม่มีการถ่ายทอดทั้งทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เมื่อนายแดงกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริงโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎร และเป็นเรื่องในวาระที่กำลังประชุมกัน จึงเป็นการกล่าวโดยถูกต้องตามข้อบังคับ นายแดงย่อมได้รับเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด นายดำและนางเขียวจะฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาทไม่ได้ หรือจะฟ้องนายแดงเป็นคดีแพ่งเรียกค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงของตนก็ไม่ได้

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ ๒๕๖๒

คำถาม ประเด็นที่ ๑ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณานุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๒ พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการกลางว่าด้วยสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นการประชุมลับ นายสุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้าน กล่าวต่อที่ประชุมว่า ไม่เห็นด้วยกับพระราชกำหนดฉบับนี้เพราะเอื้อประโยชน์แก่ผู้ผลิต

หน้าากอนามัยที่ทำให้หน้าากอนามัยขาดตลาดอยู่ในเวลานี้ และกล่าวด้วยว่าบริษัทดังกล่าวเป็นของนางบุญ
ภริยาของนายเก้ง รัฐมนตรีในรัฐบาลชุดปัจจุบัน นายเก้งซึ่งอยู่ในที่ประชุมด้วยลุกขึ้นตอบโต้ทันทีว่า อย่าไปเชื่อ
นายสุขซึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีแชร์ลูกโซ่ เพราะนำความเท็จมากล่าว ต่อมานางบุญยืนไปยื่นฟ้องนายสุขเป็น
จำเลยต่อศาลแพ่ง ขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุนายสุขกล่าวถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่
ชื่อเสียงและเกียรติคุณของนางบุญ นายสุขให้การยอมรับว่า ตนได้รับข้อมูลมาผิด แต่ยังคงข้อต่อสู้ว่า แม้ถ้อยคำที่
นายสุขกล่าวไม่เป็นความจริง นายสุขก็ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ นายบุญไม่มีอำนาจฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ของนายสุขรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ การกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริงในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับเรื่องที่ประชุม
กัน หากมิใช่การประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด ย่อมเป็นเอกสิทธิ์
โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวในทางใดมิได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๔ วรรค
หนึ่ง และวรรคสอง เมื่อถ้อยคำที่นายสุขกล่าวและก่อให้เกิดความเสียหายแก่นางบุญ เป็นถ้อยคำที่กล่าวในที่
ประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นการประชุมลับและเกี่ยวกับเรื่องที่ประชุมกัน แม้ถ้อยคำที่กล่าวไม่เป็นความจริง
นายสุขย่อมได้เอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง นางบุญไม่มีอำนาจฟ้องนายสุข ข้อต่อสู้ตาม
คำให้การของนายสุขในคดีแพ่งรับฟังได้ (เทียบ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๒๗/๒๕๒๘)

หมายเหตุ

ข้อสอบเกี่ยวกับเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภา เรื่องแรกที่ต้องหาก่อนคือเป็นการประชุมที่มีการถ่ายทอด
หรือไม่ หากเป็นการประชุมที่ไม่มีการถ่ายทอดฯหรือการประชุมลับ ต้องพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔
วรรคหนึ่ง แต่หากเป็นการประชุมที่ไม่มีการถ่ายทอดฯ ต้องพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

ในกรณีตามข้อสอบข้อนี้เป็นเรื่องการประชุมลับ หลักเกณฑ์เงื่อนไขต่างๆ ต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๒๔
วรรคหนึ่ง แต่ธงคำตอบกล่าวถึงมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ตอนวางหลักกฎหมายด้วย ทั้งที่ไม่เกี่ยวกับคำตอบของ
ข้อสอบข้อนี้ น่าจะเพราะหลักเรื่องเอกสิทธิ์อยู่ในมาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แต่หากไม่อ้างมาตรา ๑๒๔
วรรคสองด้วย ก็คงต้องถือว่าถูกเหมือนกัน เพราะประเด็นปัญหาอยู่ที่มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

๒) เอกสิทธิ์ในกรณีที่มีการถ่ายทอดฯ

เป็นเอกสิทธิ์ตาม**มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง** ที่บัญญัติว่า “ เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าว
ถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวใน
ที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญา หรือละเมิดสิทธิ
ในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น ซึ่งมีใช้รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น...”

เอกสิทธิ์ในกรณีที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากผู้ถูกพาดพิงในทางเสียหาย
เป็น**บุคคลอื่น**ที่ไม่ใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น สมาชิกสภาผู้กล่าวถ้อยคำไม่ได้รับเอกสิทธิ์ ผู้ถูกพาดพิง
ในทางเสียหายฟ้องได้ แต่**มีข้อยกเว้น**คือ หากผู้ถูกพาดพิงเป็นรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาแห่งนั้น สมาชิกสภา ผู้
กล่าวถ้อยคำยังคงได้รับเอกสิทธิ์ รัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงฟ้องไม่ได้ เพราะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่
ถูกพาดพิงสามารถใช้สิทธิพาดพิงชี้แจงข้อกล่าวหาในสภาได้อยู่แล้ว

ตัวอย่างของเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง เช่น นายแดง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กล่าวถ้อยคำในการอภิปรายในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรมีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ว่าตนมีหลักฐานแน่ชัดว่า นายดำ รัฐมนตรี รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้างในกระทรวงแห่งนั้น โดยนายดำให้นางเขียว ภริยานายดำ เดินทางไปรับเงินด้วยตนเองที่ฮ่องกง นางเขียวยอมฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาและคดีแพ่งได้ เนื่องจากนางเขียวเป็นบุคคลภายนอก มิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น ส่วนนายดำฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งไม่ได้ เพราะนายดำเป็นรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมในสภาผู้แทนราษฎรในวันนั้น นายแดงยังคงได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

นอกจากฟ้องเป็นคดีอาญาและคดีแพ่งแล้ว บุคคลที่ได้รับความเสียหายยังมีสิทธิขอให้ประธานแห่งสภาจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงของบุคคลนั้นตามวิธีการและในเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมสภาได้ โดยไม่กระทบต่อสิทธิในการฟ้องคดีต่อศาล ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสาม

ข้อสังเกต : บทบัญญัติมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง มีปัญหาที่ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่า หากรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภา ที่ถูกพาดพิง**ไม่อยู่ในที่ประชุม** ผู้กล่าวถ้อยคำยังได้รับเอกสิทธิ์หรือไม่ ปัญหานี้ยังมี ๒ ความเห็น

๖.บุคคลอื่นที่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย

นอกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง รัฐธรรมนูญไทยยังมีบทบัญญัติให้บุคคลอื่นที่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วย ได้แก่

๑) **ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุม** ตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา บุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม และผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ที่ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้น ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสี่

ข้อสังเกต

(๑) ข้อบังคับการประชุมของสภาในช่วงเวลาที่ผ่านมามุ่งกวดขันกำหนดให้**เลขาธิการสภาฯ** เป็นผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุม

(๓) สื่อมวลชนที่รายงานข่าวการประชุมสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา ไม่ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ เพราะมิใช่ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับการประชุมสภา แต่สื่อมวลชนอาจไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในการประชุมโดยสุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ (๔)

๒) **รัฐมนตรีที่เข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา** ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๓ ที่บัญญัติว่า “ รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา ... และให้นำเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔ ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม...”

ในกรณีรัฐมนตรีเป็นฝ่ายกล่าวพาดพิงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือพาดพิงบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในที่ประชุม รัฐมนตรีย่อมได้รับเอกสิทธิ์เช่นกัน ตัวอย่างเช่น เมื่อรัฐมนตรีถูกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายกล่าวหาว่า รับเงินจากบริษัทที่ชนะการประมูลงานก่อสร้าง รัฐมนตรีขอใช้สิทธิพาดพิงลุกขึ้นชี้แจงว่า ตน

ไม่ได้รับเงินใคร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กล่าวหาตนต่างหากที่รับเงินจากบริษัทที่แพ้การประมูลมากล่าวหาว่า
ตนทุจริต เพื่อจะให้มีการประมูลใหม่ กรณีเช่นนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นจะฟ้องร้องรัฐมนตรีไม่ได้เช่นกัน

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๔๘

คำถาม ในการประชุมสภาผู้แทนฯที่มีการถ่ายทอดฯ วาระพิจารณารายงานของคณะกรรมการประจำ
สภาคณะหนึ่งเกี่ยวกับปัญหาความไม่โปร่งใสในการประมูลซื้อคอมพิวเตอร์ของกระทรวงหนึ่ง นายดำ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายโดยได้รับอนุญาตจากประธานสภาแล้วว่า ข้อสรุปของคณะกรรมการที่ว่า
การประมูลมีความโปร่งใสน่าจะคลาดเคลื่อนเพราะมีคนยืนยันกับตนว่า ภารกิจของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง
แห่งนั้นได้รับของกำนัลมูลค่ามหาศาลจากผู้ชนะการประมูล นายแดง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแห่งนั้น ยกมือ
ขอใช้สิทธิพาดพิง เมื่อประธานสภาอนุญาต นายแดงอภิปรายตอบได้ว่ารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแห่งนั้นมีคน
เดียวคือตน นายดำนำความเท็จมากล่าว ภารกิจของตนไม่เคยรับของกำนัลจากใคร ปัญหาเรื่องนี้ตนได้รับรายงานว่ามี
สาเหตุจากนายดำต้องการให้ล้มการประมูลเพื่อช่วยเหลือพรรคพวกต่างหาก นายดำลุกขึ้นตอบโต้ทันทีว่านาย
แดงนั้นแหละนำความเท็จมากล่าว ตนไม่เคยใช้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนฯเพื่อช่วยเหลือใคร วันรุ่งขึ้น นางฟ้า
ภริยานายแดงยื่นฟ้องนายดำเป็นคดีแพ่ง ขอให้ชดเชยค่าเสียหายแก่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของตนเป็นเงิน ๑๐๐
ล้านบาท ส่วนนายดำยื่นฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาข้อหาหมิ่นประมาท โดยอ้างเหตุจากการกล่าวถ้อยคำให้ที่
ประชุมเช่นเดียวกัน นายดำและนายแดงต่างให้การต่อสู้คดีเช่นเดียวกันว่าตนได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ อีกฝ่าย
ไม่มีอำนาจฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำให้การของนายดำและนายแดงเกี่ยวกับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ รับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ คำกล่าวของนายดำที่ว่า ภารกิจของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแห่งหนึ่ง ซึ่งหมายถึงนางฟ้า
ภริยาของนายแดง ได้รับของกำนัลมูลค่ามหาศาลจากผู้ชนะการประมูล แม้เป็นคำกล่าวในทางแถลงข้อเท็จจริงในที่
ประชุมสภาผู้แทนฯ ซึ่งนายดำได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) มาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง แต่เนื่องจากการ
ประชุมดังกล่าว**มีการถ่ายทอดฯ** ถ้อยคำดังกล่าวต้องไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และมีลักษณะเป็นการ
ละเมิดสิทธิทางแพ่งต่อนางฟ้า**ซึ่งเป็นบุคคลที่สาม** มิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น เอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๕๗
วรรคหนึ่ง จึงไม่คุ้มครองนายดำ ตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) มาตรา ๑๕๗ วรรคสอง คำให้การของนายดำ
เกี่ยวกับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญจึงรับฟังไม่ได้

ส่วนคำกล่าวของนายแดงที่ว่า นายดำต้องการล้มการประมูลเพื่อช่วยเหลือพรรคพวกนั้น รัฐธรรมนูญ
(ฉบับปี ๒๕๔๐) มาตรา ๒๑๐ วรรคสอง ให้นำเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีที่เข้า
ร่วมประชุมสภาผู้แทนฯด้วยโดยอนุโลม นายแดงเป็นรัฐมนตรีที่เข้าร่วมประชุมสภาผู้แทนฯ จึงได้รับเอกสิทธิ์ตาม
รัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) มาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง ด้วย และแม้ถ้อยคำที่นายแดงกล่าวมีลักษณะเป็นความคิด
ทางอาญาข้อหาหมิ่นประมาทนายดำ และเป็นการกล่าวในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่มีการถ่ายทอดฯก็ตาม แต่
เนื่องจากนายดำเป็นสมาชิกสภาผู้แทนฯที่อยู่ในที่ประชุมแห่งนั้นด้วย มีสิทธิชี้แจงหรืออธิบายได้อยู่แล้ว เอกสิทธิ์
ตามมาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง จึงยังคุ้มครองนายแดงตามมาตรา ๑๕๗ วรรคสอง ตอนท้าย คำให้การของนายแดง
เกี่ยวกับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญจึงรับฟังได้

หมายเหตุ

รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ มาตรา ๑๕๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง มีหลักการเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ส่วนรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ มาตรา ๒๑๐ วรรคหนึ่ง มีหลักการเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๑๖๓

๓) ผู้กระทำการหน้าที่กรรมการ ได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด ที่บัญญัติว่า “เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำการหน้าที่ (กรรมการ) และผู้ปฏิบัติตามคำเรียก (ของกรรมการ) ตามมาตรานี้ด้วย”

กรรมการ คือบุคคลที่สภาแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่พิจารณาร่างกฎหมาย พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดๆที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๒

คำถาม ประเด็นที่ ๒ ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียง พิจารณาร่างกฎหมายเกี่ยวกับการเงิน ประธานในที่ประชุมอนุญาตให้นายรววย กรรมการวิสามัญผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเงินแสดงความคิดเห็น นายรววยอภิปรายพาดพิงถึงความไม่โปร่งใสของนายมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการใช้เงินที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากทางราชการ วันรุ่งขึ้นนายมียื่นฟ้องนายรววยต่อศาลแพ่งขอให้ชดเชยค่าเสียหายแก่ชื่อเสียงเป็นเงิน ๒๐ ล้านบาท นายรววยให้การต่อสู้คดีว่า ตนได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ ให้วินิจฉัยว่า คำให้การต่อสู้คดีของนายรววยเรื่องเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ เอกสิทธิ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียง หากถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง กรณีตามปัญหา แม้ถ้อยคำที่นายรววยซึ่งเป็นผู้ที่ประธานในที่ประชุมอนุญาตให้อภิปรายแสดงความคิดเห็นดังกล่าวมีลักษณะเป็นการละเมิดสิทธิในทางแพ่งของนายมี แต่นายมีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่อยู่ในที่ประชุมแห่งนั้นมีสิทธิชี้แจงได้อยู่แล้ว เอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง จึงคุ้มครองนายรววยมิให้ต้องรับผิดชอบในทางแพ่งต่อนายมี คำให้การต่อสู้ของนายรววยเรื่องเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญรับฟังได้

หมายเหตุ

การที่คำถามมีข้อเท็จจริงด้วยว่า นายรววยเป็นกรรมการวิสามัญผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเงิน อาจทำให้ผู้เข้าสอบหลงไปตอบว่า นายรววยได้รับเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด ที่บัญญัติว่า “เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๔ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำการหน้าที่ (กรรมการ) และผู้ปฏิบัติตามคำเรียก (ของกรรมการ) ตามมาตรานี้ด้วย” แต่กรณีตามมาตรา ๑๒๙ วรรคเจ็ด เป็นเอกสิทธิ์ในที่ประชุมของคณะกรรมาธิการ มิใช่ในที่ประชุมสภาใหญ่คือสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา กรรมการที่ไปอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นในสภาใหญ่จะได้รับเอกสิทธิ์หรือไม่ จึงต้องพิจารณาตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง กล่าวคือ ได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นหรือไม่

ส่วนที่ ๒ ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา

ความคุ้มกันของสมาชิกรัฐสภา หมายถึง ความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญให้แก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่จะไปประชุมสภาตามหน้าที่ โดยไม่อาจถูกจับ คุมขัง หรือดำเนินคดีใดๆ ในลักษณะที่จะขัดขวางต่อการไปประชุม เมื่อพ้นเวลาที่จะต้องไปประชุมสภาแล้ว ความคุ้มกันจะหมดไป

ความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มีบัญญัติเกี่ยวกับความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในมาตรา ๑๒๕ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

๑. บุคคลที่ได้รับความคุ้มกัน คือบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ไม่ครอบคลุมบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประชุมสภา เช่น รัฐมนตรีและกรรมการต่างจากเอกสิทธิ์

๒. ช่วงเวลาที่ได้รับความคุ้มกัน สมาชิกรัฐสภาได้รับความคุ้มกันในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น หากเป็นช่วงเวลานอกสมัยประชุมหรือปิดสมัยประชุมแล้ว ความคุ้มกันจะหมดไป

“สมัยประชุม” หมายถึง กำหนดเวลาในรอบปีหนึ่งๆ ที่ให้รัฐสภาทำการประชุมพิจารณาเรื่องต่างๆ สมัยประชุมตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มี ๒ ประเภท คือสมัยประชุมสามัญ ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง กับสมัยประชุมวิสามัญ ตามมาตรา ๑๒๒ วรรคสาม และมาตรา ๑๒๓

๓. ลักษณะของความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มี ๓ ลักษณะ ได้แก่

๑) ความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ในระหว่างสมัยประชุม

ความคุ้มกันในเรื่องนี้อยู่ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับกุม คุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด ”

และวรรคสอง บัญญัติว่า “ ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้ ”

ข้อสังเกต : แม้ความผิดที่ถูกกล่าวหาเกิดขึ้นก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ และมีได้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก เช่น ความผิดฐานฆ่า ฉ้อโกง หรือความผิดต่อพ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากใช้เช็คฯ สมาชิกสภาฯ ผู้นั้นก็ยังได้รับความคุ้มกัน เพราะความคุ้มกันมีไว้เพื่อให้สามารถไปทำหน้าที่ในสภาฯ ได้

ขอบเขตของความคุ้มกันกรณีห้ามจับกุมฯ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ห้ามจับกุม คุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาเท่านั้น หากเป็นการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เช่น ศาลมีคำพิพากษาในคดีแพ่งและมีคำบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิก

วุฒิสภาที่แพ็คออกไปจากที่ดินพิพาท แต่สมาชิกผู้นั้นไม่ยอมออกจนเป็นเหตุให้ศาลต้องออกคำสั่งให้จับกุมและกักขัง กรณีเช่นนี้ สมาชิกผู้นั้นจะอ้างความคุ้มกันไม่ได้

นอกจากนี้พนักงานสอบสวนและศาลยังมีอำนาจออกหมายเรียกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปสอบสวนในฐานะพยานได้ เพราะมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ห้ามเฉพาะหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาเท่านั้น

ส่วนในการณีการค้นเคหสถานหรือสถานที่ที่อยู่ในความครอบครองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระหว่างสมัยประชุม ยังสามารถกระทำได้เช่นกัน เพราะมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ไม่ได้ห้ามเรื่องการค้น

ข้อยกเว้น แม้ว่าย้อยู่ในระหว่างสมัยประชุม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอาจถูกจับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาได้ ในกรณีต่อไปนี้

(๑) **สภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอนุญาต** แต่โดยธรรมเนียมปฏิบัติของรัฐสภาไทย จะไม่อนุญาตให้จับกุมสมาชิกรัฐสภาในระหว่างสมัยประชุม

(๒) **มีการจับกุมในขณะที่สมาชิกผู้นั้นในกระทำความผิด** หรือที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้า เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาขับรถชนคนข้ามถนนต่อหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมได้ทันที แต่เมื่อจับกุมแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับจะต้องรายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้ไปประชุมสภาได้

ข้อสังเกต

ความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเกิดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่ใช่เจ้าของ การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาสละความคุ้มกันจึงไม่มีผลให้ความคุ้มกันหมดไป หากเจ้าพนักงานตำรวจประสงค์จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ก่อนขอให้ศาลออกหมาย เจ้าพนักงานตำรวจยังต้องไปขออนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกก่อน แต่การแถลงขอสละความคุ้มกันของสมาชิกสภา อาจจะเป็นเหตุผลที่มีน้ำหนักในการตัดสินใจของสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกว่าสมควรอนุญาตตามคำขอของเจ้าพนักงานตำรวจหรือไม่

อย่างไรก็ตาม หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปที่สถานีตำรวจด้วยตนเองเพื่อขอรับทราบข้อกล่าวหา เจ้าพนักงานตำรวจย่อมแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบได้ เพราะมิใช่การจับ

เรื่องนี้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจคือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๙๒๐/๒๕๕๙ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อจำเลยสมัครใจไปมอบตัวต่อพนักงานสอบสวนเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ และเคยแถลงต่อสื่อมวลชนของสละความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่เป็นข้ออ้างไม่ยอมให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนในระหว่างสมัยประชุมหรือสละความคุ้มกันดังกล่าวเสียแล้ว จำเลยย่อมไม่อาจยกเป็นข้ออ้างว่าการสอบสวนไม่ชอบ

ข้อสังเกต : หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปเป็นว่า จำเลยเพียงแต่แถลงต่อสื่อมวลชนขอสละความคุ้มกัน แต่ไม่ได้ไปสถานีตำรวจเพื่อรับทราบข้อกล่าวหา หากเจ้าพนักงานตำรวจจะขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายเรียกตัว

ไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา เจ้าพนักงานตำรวจน่าจะต้องไปขออนุญาตสภาผู้แทนราษฎรก่อน เพราะการออกหมายจับจะนำไปสู่การจับต่อไป

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามเล็ก วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๕

คำถาม ประเด็นที่ ๑ นางสาวปลายฟ้าตั้งครรภ์ได้ ๖ เดือน แต่ไม่พร้อมที่จะมีบุตร จึงไปร้องให้นายแพทย์ตะวันทำแท้งให้ นายแพทย์ตะวันตกลงทำให้ ต่อมานางสาวปลายฟ้าถูกฟ้องในความผิดฐานยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกตามป.อาญา มาตรา ๓๐๑ นางสาวปลายฟ้าให้การรับสารภาพ ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก ๑ ปี คดีถึงที่สุด ส่วนนายแพทย์ตะวันเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจสืบทราบว่าเป็นผู้ทำแท้งให้แก่นางสาวปลายฟ้าโดยไม่เข้าเหตุยกเว้นความผิด พนักงานสอบสวนจึงเตรียมจะยื่นคำร้องขอให้ออกหมายจับ เมื่อนายแพทย์ตะวันทราบเรื่องได้มอบหมายให้ทนายความไปพบพนักงานสอบสวนแจ้งว่านายแพทย์ตะวันเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเวลานี้ยังอยู่ระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถจับนายแพทย์ตะวันได้ พนักงานสอบสวนได้แย้งว่านายแพทย์ตะวันทำความผิดตั้งแต่ก่อนได้รับเลือกตั้ง และเป็นความผิดที่ไม่เกี่ยวกับการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงไม่อาจอ้างความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญได้ ให้วินิจฉัยว่า นายแพทย์ตะวันจะอ้างความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญได้หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุม เมื่อขณะที่พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายจับ นายแพทย์ตะวันในอยู่ระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร นายแพทย์ตะวันในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเวลานั้นย่อมได้รับความคุ้มกันตามบทบัญญัติดังกล่าว โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะได้กระทำความผิดในขณะที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือเป็นการกระทำความผิดเนื่องมาจากการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ นายแพทย์ตะวันจึงอ้างความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญได้

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๔๘

คำถาม ประเด็นที่ ๒ ในระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา คณะกรรมการป.ป.ช.ขอให้ศาลออกหมายจับนายตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะมีเหตุอันควรเชื่อว่าหลบหนี และขอให้ออกหมายค้นบ้านของนายตั้ง เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อดำเนินคดีฐานเป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบฯ ให้วินิจฉัยว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะออกหมายจับและหมายค้นให้ได้หรือไม่

ธงคำตอบ การที่คณะกรรมการป.ป.ช.ขอออกหมายจับ มีผลให้มีการจับได้ ศาลจึงออกหมายจับในทันทีไม่ได้เพราะอยู่ในระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง จะต้องได้รับอนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎรก่อน

สำหรับการค้น กรณีนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน แต่มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง มิได้ห้ามเจ้าพนักงานค้นบ้านของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯจึงออกหมายค้นให้ได้

หมายเหตุ

รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง หลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๒

คำถาม ประเด็นที่ ๓ ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนออกหมายเรียกนายมั่ง รัฐมนตรี และนายมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาคดีอาญาข้อหาร่วมกันทำร้ายร่างกายนายรวย กรรมการสภาที่อภิปรายพาดพิงนายมั่งและนายมีว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ นายมั่งและนายมี ไม่ได้พบพนักงานสอบสวน โดยต่างโต้แย้งว่าพนักงานสอบสวนออกหมายเรียกตนไปทำการสอบสวนไม่ได้เพราะอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ให้วินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งของนายมั่งและนายมีรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ให้ความคุ้มครองเฉพาะแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น ไม่ได้ให้ความคุ้มครองครอบคลุมถึงบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประชุมสภาด้วย นายมีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงได้รับความคุ้มครองในอันที่จะไม่ถูกออกหมายเรียกไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา แต่นายมั่งมิใช่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมไม่ได้รับความคุ้มครอง ข้อโต้แย้งของนายมีฟังขึ้น แต่ข้อโต้แย้งของนายมั่งฟังไม่ขึ้น

ข้อสอบอัยการผู้ช่วย สนามใหญ่ ๒๕๖๐

คำถาม นายตีถูกนายต้อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลอกลวงให้ซื้อพระเครื่องปลอม นายตีจึงแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับนายต้อมในข้อหาฉ้อโกง แต่เนื่องจากอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนจึงได้ออกหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา โดยทำหนังสือขออนุญาตต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาเรื่องที่พนักงานสอบสวนร้องมานายต้อมได้ก่อเหตุถูกอาจบูกไปยิงนายโอมซึ่งเป็นลูกพี่นางเอยศกรียาลับของนายต้อมที่บาร์เบียร์แห่งหนึ่งจนถึงแก่ความตาย เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเห็นเหตุการณ์จึงจับกุมนายต้อมในขณะที่กระทำความผิดแล้วนำส่งพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงได้รายงานไปยังสภาผู้แทนราษฎรทันที ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งให้พนักงานสอบสวนปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภา

ให้วินิจฉัยว่า (ประเด็นที่ ๑) ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปสอบสวนในความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่

ธงคำตอบ อำนาจในการอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงที่นายต้อมตกเป็นผู้ต้องหา นั้น เป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่มีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงได้

๒) ความคุ้มครองที่จะถูกปล่อยจากการถูกคุมขังเมื่อถึงสมัยประชุม

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่

กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกัน และหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้”

บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมายว่า หากมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณามาตั้งแต่ก่อนสมัยประชุม ซึ่งอาจเพราะไม่ได้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว หรือยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวแล้ว แต่ไม่ได้รับอนุญาต เมื่อถึงวันเปิดสมัยประชุมรัฐสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกมีอำนาจร้องขอต่อพนักงานสอบสวนหรือศาลให้ปล่อยสมาชิกสภาผู้นั้นได้ เมื่อพนักงานสอบสวนหรือศาลได้รับคำร้องขอดังกล่าว จะต้องสั่งปล่อยสมาชิกสภาผู้นั้นทันที โดยในกรณีของศาลจะสั่งให้มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ข้อสังเกต : การร้องขอในกรณีนี้ เพียงแต่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกร้องขอ ก็เพียงพอแล้ว **ไม่ต้องใช้มติของที่ประชุมสภา** ดังเช่นการอนุญาตให้จับกุม คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา

แม้เป็นกรณีประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกร้องขอให้ปล่อยโดยมีรัฐธรรมนูญให้อำนาจกระทำได้ แต่เฉพาะในกรณีการสั่งปล่อยตัวของศาล ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนในกรณีของพนักงานสอบสวน รัฐธรรมนูญไม่ได้ให้อำนาจดังกล่าวด้วย พนักงานสอบสวนจะสั่งให้ปล่อยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยไม่ได้

ขอบเขตของความคุ้มกันกรณีการปล่อยจากการคุมขัง

เมื่อประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกร้องขอ และพนักงานสอบสวนหรือศาลมีคำสั่งปล่อยแล้ว ไม่มีบทบัญญัติว่าคำสั่งปล่อยมีผลถึงเมื่อใด แต่เป็นที่เข้าใจได้ว่า คำสั่งปล่อยจะมีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุมเท่านั้น ซึ่งหมายความว่า เมื่อปิดสมัยประชุมแล้ว สมาชิกสภาผู้นั้นจะต้องกลับมาอยู่ในสถานที่คุมขังเช่นเดิม มิใช่ปล่อยตลอดไป เพราะเป็นเพียงการปล่อยเพื่อให้สามารถไปประชุมสภาได้เท่านั้น

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

คำถาม ประเด็นที่ ๑ ก่อนสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร พนักงานอัยการฟ้องนายเด่นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฐานขักรถประมาทฯ และฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวและให้ขังระหว่างพิจารณา ระหว่างพิจารณามีพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎรร้องขอให้ศาลที่พิจารณาคดีปล่อยตัวนายเด่น ศาลมีคำสั่งให้ปล่อยนายเด่นโดยให้ทำสัญญาประกัน ตีราคาประกันห้าล้านบาทและให้วางหลักประกัน พร้อมกำหนดเงื่อนไขห้ามเดินทางออกนอกประเทศ นายเด่นโต้แย้งคัดค้านว่า ตนได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญที่จะไม่ถูกคุมขังในระหว่างสมัยประชุม ศาลต้องสั่งปล่อยทันทีโดยจะสั่งให้มีประกันและกำหนดเงื่อนไขใดๆไม่ได้ ให้วินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งของนายเด่นรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ... และ วรรคสาม บัญญัติว่า ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร... ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาอยู่

ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีต้องส่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ นายเด่นถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม ต่อมาประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ร้องขอให้ปล่อย เมื่อศาลสั่งให้ปล่อยนายเด่น ศาลจึงมีอำนาจสั่งให้ทำสัญญาประกันและมีหลักประกันได้ตามบทบัญญัติข้างต้น ข้อโต้แย้งของนายเด่นข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ข้อสอบอัยการผู้ช่วย สนามใหญ่ ๒๕๖๐

คำถาม นายดีถูกนายต้อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หลอกให้ซื้อพระเครื่องปลอม นายดีจึงแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับนายต้อมในข้อหาฉ้อโกง แต่เนื่องจากอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนจึงได้ออกหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา โดยทำหนังสือขออนุญาตต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาเรื่องที่พนักงานสอบสวนร้องขอมา นายต้อมได้ก่อเหตุถูกอาชญากรไปยิงนายโอมซึ่งเป็นชู้กับนางเอียนภริยาลับของนายต้อมที่บาร์เปียร์แห่งหนึ่งจนถึงแก่ความตาย เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเห็นเหตุการณ์จึงจับกุมนายต้อมในขณะที่กระทำความผิด แล้วนำส่งพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงได้รายงานไปยังสภาผู้แทนราษฎรทันที ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งให้พนักงานสอบสวนปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภาเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ให้วินิจฉัยว่า

(ก) ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่

(ข) คำสั่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่สั่งปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภาชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ (ก) อำนาจในการอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงที่นายต้อมตกเป็นผู้ต้องหา นั้น เป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรที่นายต้อมเป็นสมาชิกอยู่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง มิใช่อำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่มีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปสอบสวนในความผิดฐานฉ้อโกง

(ข) เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมนายต้อมในขณะที่กระทำความผิด พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจควบคุมตัวนายต้อมไว้ได้ และมีหน้าที่รายงานไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรที่นายต้อมเป็นสมาชิกอยู่โดยพลัน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสอง อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรอาจสั่งให้ปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภาได้ ดังนั้น คำสั่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่สั่งให้ปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภาจึงชอบด้วยกฎหมาย

๓) ความคุ้มกันที่เกี่ยวกับพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม

ความคุ้มกันในเรื่องนี้อยู่ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา **ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม** ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา”

บทบัญญัติดังกล่าวมีผลว่า ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องตั้งแต่ก่อนเปิดสมัยประชุม หรือเพิ่งฟ้องในระหว่างสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ เพียงแต่การพิจารณาคดีจะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะไปประชุมสภา เช่น ต้องไม่นัดพิจารณาคดีในวันที่มีการประชุมสภา

ขอบเขตของความคุ้มกันกรณีการพิจารณาคดี

ความคุ้มกันในกรณีนี้มีเฉพาะในคดีอาญา ไม่รวมถึงคดีแพ่ง เพราะการพิจารณาคดีแพ่งไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยดังเช่นในคดีอาญา จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการไปทำหน้าที่ในสภา

ข้อสังเกต ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเป็นคดีอาญาด้วยตนเอง หากศาลจะดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โดยไม่มีตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ตกเป็นจำเลยมาศาลก็ย่อมทำได้ เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ที่แก้ไขใหม่ ศาลยังมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้ จำเลยจึงไม่จำเป็นต้องไปศาล แต่หากจำเลยแถลงว่าประสงค์จะไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง การนัดวันไต่สวนมูลฟ้องต้องคำนึงถึงมาตรา ๑๖๕ วรรคสี่ ด้วย

ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๓

คำถาม ประเด็นที่ ๑ บริษัทเอบีซี จำกัด เป็นโจทก์ฟ้องนายชิน ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นจำเลยต่อศาลชั้นต้น ในข้อหาหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องซึ่งอยู่ระหว่างสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติของรัฐสภา นายชินให้ทนายความไปยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นว่า นายชินได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม ขอให้ถอนคดีไปจนกว่าจะปิดสมัยประชุม ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า กรณีตามคำร้องไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญบทมาตราที่อ้าง ให้ยกคำร้อง และเมื่อคดีเสร็จการไต่สวน ศาลชั้นต้นมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณา ให้วินิจฉัยว่า การที่ศาลชั้นต้นสั่งไต่สวนมูลฟ้องและสั่งประทับฟ้องนายชินในระหว่างสมัยประชุม เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม ที่ห้ามศาลพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้องในระหว่างสมัยประชุม มีเจตนารมณ์เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถไปร่วมประชุมรัฐสภาได้ตามหน้าที่ แต่การไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ และในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้ จำเลยจะมาศาลหรือไม่ก็ได้ การที่ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องและสั่งประทับฟ้องในระหว่างสมัยประชุม จึงไม่เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม

หมายเหตุ

รัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม ห้ามศาลพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม เว้นแต่เข้ากรณีตามข้อยกเว้น ต่างจากรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๖๐) มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ให้ศาลพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะไปประชุมสภา รัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๓๑ วรรคสาม จึงให้ความคุ้มกันแก่สมาชิกรัฐสภามากกว่ารัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๖๐) มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่

กรณีตามคำถามข้อนี้ หากพิจารณาตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๖๐) มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ที่ให้ศาลพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมได้ โดยมีเงื่อนไขว่าการพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการมาประชุมสภา ประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ที่แก้ไขใหม่ ที่ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องหลังจำเลย แต่ต้องส่งสำเนาคำฟ้องให้จำเลยและแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องหรือไม่ก็ได้ ธงคำตอบของคำถามข้อนี้จะเปลี่ยนเป็นว่า หากจำเลยแถลงขอมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจะต้องนัดวันไต่สวนมูลฟ้องโดยคำนึงถึงมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ด้วย กล่าวคือ ต้องไม่นัดไต่สวนมูลฟ้องในวันที่มีการประชุมสภา แต่หากจำเลยแถลงว่าจำเลยไม่ประสงค์ที่จะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลย่อมนัดวันไต่สวนมูลฟ้องในวันที่มีการประชุมสภาได้ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องเลื่อนการไต่สวนมูลฟ้องไปจนกว่าจะปิดสมัยประชุม

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑

คำถาม ประเด็นที่ ๑ พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายไก่อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้อหาร่วมกับพวกฉ้อโกงประชาชน ต่อมาในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรซึ่งกำหนดนัดประชุมทุกวันพุธและวันพฤหัสบดีของสัปดาห์ ศาลชั้นต้นนัดสืบพยานคดีนี้ในวันจันทร์และวันอังคาร นายไก่อได้ยื่นคำร้องโต้แย้งว่า ศาลชั้นต้นจะนัดพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน ซึ่งคดีนี้ยังไม่ได้รับอนุญาตแต่ประการใด ให้วินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งของนายไก่อดังกล่าวรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะไต่สวนนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา” บทบัญญัติดังกล่าวมีผลว่า ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ว่าจะเป็นการฟ้องตั้งแต่ก่อนเปิดสมัยประชุมหรือเพ่งฟ้องในระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา ศาลชั้นต้นจะพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ เพียงแต่การพิจารณาคดีจะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะไปประชุมสภา ดังนั้น ศาลชั้นต้นจึงสามารถสืบพยานอันเป็นการพิจารณาคดีในวันจันทร์และวันอังคารซึ่งไม่ตรงกับวันที่มีการประชุมสภาได้ ข้อโต้แย้งของนายไก่อฟังไม่ขึ้น

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามจีว วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔

คำถาม ในวันนัดฟังคำพิพากษาคดีอาญาของศาลจังหวัดนครราชสีมาที่นายนิติซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมาถูกพนักงานอัยการฟ้องว่าร่วมกับพวกจัดเลี้ยงนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเพื่อจูงใจให้ลงคะแนนหรือให้การสนับสนุนให้นายพิชัยได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา นายนิติและนายพิชัยมาตามกำหนดนัด นายนิติแถลงต่อขอให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาไปก่อน เนื่องจากขณะนี้อยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภา ศาลสอบถามนายนิติ นายนิติแถลงเพิ่มเติมว่า ในวันนี้ไม่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ศาลจังหวัดนครราชสีมาจึงไม่อนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาและอ่านคำพิพากษาในวันนั้น ให้วินิจฉัยว่า การพิจารณาคดีของศาลจังหวัดนครราชสีมาชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะไต่สวนนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัย

ประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา” ดังนั้น แม้นายนิติดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและในวันที่ศาลจังหวัดนครราชสีมานัดพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่นายนิติถูกฟ้องนั้นจะอยู่ในระหว่างสมัยประชุม แต่เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่าในวันนัดดังกล่าวไม่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การใช้ดุลพินิจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจังหวัดนครราชสีมาไปในวันนัดดังกล่าวโดยไม่อนุญาตให้เลื่อนการอ่านคำพิพากษาตามคำขอของนายนิติจึงไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่นายนิติจะมาประชุมสภาตามมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ดังกล่าว การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจังหวัดนครราชสีมาจึงชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสอบอัยการผู้ช่วย สนามใหญ่ ๒๕๖๐

คำถาม นายตี๋ถูกนายต้อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลอกลวงให้ซื้อพระเครื่องปลอม นายตี๋จึงแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับนายต้อมในข้อหาฉ้อโกง แต่เนื่องจากอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร พนักงานสอบสวนจึงได้ออกหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา โดยทำหนังสือขออนุญาตต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาเรื่องที่พนักงานสอบสวนร้องมานายต้อมได้ก่อเหตุอกอาชญาไปยิงนายโอมซึ่งเป็นชู้กับนางเอียนภริยาลับของนายต้อมที่บาร์เบียร์แห่งหนึ่งจนถึงแก่ความตาย เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งเห็นเหตุการณ์จึงจับกุมนายต้อมในขณะกระทำความผิดแล้วนำส่งพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงได้รายงานไปยังสภาผู้แทนราษฎรทันที ประธานสภาผู้แทนราษฎรสั่งให้พนักงานสอบสวนปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภา

ให้วินิจฉัยว่า (ก) ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปสอบสวนในความผิดฐานฉ้อโกงหรือไม่

(ข) คำสั่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่สั่งให้ปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภาชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

(ค) ถ้าต่อมาพนักงานอัยการฟ้องนายต้อมในคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ศาลจะสามารถพิจารณาและอ่านคำพิพากษาคดีดังกล่าวในระหว่างสมัยประชุมได้หรือไม่

ธงคำตอบ (ก) อำนาจในการอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปทำการสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงที่นายต้อมตกเป็นผู้ต้องหา นั้น เป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่มีอำนาจอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหมายเรียกนายต้อมไปสอบสวนในคดีความผิดฐานฉ้อโกงได้

(ข) เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมนายต้อมในขณะกระทำความผิด พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจควบคุมตัวนายต้อมไว้ได้ และมีหน้าที่รายงานไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎรที่นายต้อมเป็นสมาชิกอยู่โดยพลัน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสอง อย่างไรก็ตาม เพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎรอาจสั่งให้ปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภาได้ ดังนั้น คำสั่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรที่สั่งให้ปล่อยตัวนายต้อมเพื่อให้มาประชุมสภาจึงชอบด้วยกฎหมาย

(ค) ในคดีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นคดีอาญา ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่จะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ดังนั้น หากวันนัดพิจารณาคดีอาญาของศาลไม่ตรงกับวันประชุมสภาแล้ว ศาลก็สามารถพิจารณาคดีที่นาย

ต้องเป็นจำเลยในคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นในระหว่างสมัยประชุมได้ตามปกติ เพราะไม่เป็นการขัดขวางต่อการประชุมสภา ส่วนการอ่านคำพิพากษาคดีอาญา เป็นขั้นตอนหลังจากการพิจารณาคดีเสร็จสิ้นแล้ว ดังนั้น ศาลจึงสามารถอ่านคำพิพากษาคดีอาญาดังกล่าวในระหว่างสมัยประชุมได้

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการหยุดปฏิบัติหน้าที่ :

กรณีสมาชิกสภาฯ ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ เพราะเหตุศาลมีคำสั่งรับฟ้องหรือรับคำร้องในคดีอาญา คดีร้ายรายผิดปกติ คดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินเป็นเท็จ หรือคดีฝ่าฝืนมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๓๕ วรรคสาม มีปัญหาว่าสมาชิกที่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ยังอ้างความคุ้มกันตามมาตรา ๑๒๕ ระหว่างที่ตนต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ได้หรือไม่ ยังไม่เคยมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกา แต่ผู้บรรยายเห็นว่า สมาชิกสภาฯ ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่เพราะเหตุดังกล่าว ไม่น่าจะมีสิทธิได้รับความคุ้มกันทั้งสามกรณี เพราะรัฐธรรมนูญให้ความคุ้มกันเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ เมื่อไม่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติในขณะนั้น ก็ไม่ควรได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ

๔. ความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

มีอยู่ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๗ มีข้อสังเกตดังนี้

(๑) มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง ห้ามมิให้จับ คမ်းขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน หากเป็นคดีในชั้นศาล กรรมการการเลือกตั้งไม่ได้รับความคุ้มกัน ดังนั้น ในช่วงเวลาที่พระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง มีผลใช้บังคับ ศาลยังมีอำนาจออกหมายจับหรือสั่งคุมขังกรรมการการเลือกตั้งได้

ตัวอย่างเช่น ในวันนัดฟังคำพิพากษาคดีอาญาที่กรรมการการเลือกตั้งเป็นจำเลย หากกรรมการการเลือกตั้งไม่ไปศาล ศาลย่อมมีอำนาจออกหมายจับมาฟังคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๒ วรรคสามได้ และหากถึงวันนัดฟังคำพิพากษายังไม่ได้ตัวกรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นมาศาลและศาลอ่านคำพิพากษาลับหลังให้ลงโทษจำคุก ศาลย่อมออกหมายจับกรรมการการเลือกตั้งมาปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ หรือหากกรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นมาศาลในวันนัดฟังคำพิพากษาและศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก ศาลย่อมออกหมายจับกรรมการการเลือกตั้งผู้นั้นได้

(๒) กรรมการการเลือกตั้งได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๗ เฉพาะในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือประกาศให้มีการออกเสียงประชามติ **ไม่รวมถึง**ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

(๓) ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้รับความคุ้มกันด้วย

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

คำถาม ประเด็นที่ ๓ ในระหว่างมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างซึ่งเสียชีวิต ศาลชั้นต้นออกหมายเรียกนายขึ้น กรรมการการเลือกตั้งไปเป็นพยานในคดีแพ่ง ตามคำขอของจำเลยในคดีนั้น นายขึ้นโต้แย้งว่า ศาลออกหมายเรียกตนไม่ได้เพราะอยู่ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มี

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง เพราะการไปเป็นพยานจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน ในการจัดให้มีการเลือกตั้ง ให้อธิบดีแจ้งว่า ข้อโต้แย้งของนายชินรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... มีผลใช้บังคับ ห้ามมิให้จับ คမ်းขัง หรือหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปทำการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง ... ตามบทบัญญัติดังกล่าวกรรมการการเลือกตั้งจะได้รับความคุ้มครองในอันที่จะไม่ถูกหมายเรียกไปทำการสอบสวนเท่านั้น กรณีตามปัญหาเป็นเรื่องที่ศาลหมายเรียกนายชินให้มาศาลเพื่อเป็นพยาน จึงไม่ต้องห้ามตามบทบัญญัติดังกล่าว ศาลจึงมีอำนาจหมายเรียกนายชินมาเป็นพยานได้ ข้อโต้แย้งของนายชินฟังไม่ขึ้น

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔

คำถาม นายสุข ถูกฟ้องเป็นคดีอาญาฐานใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบในขณะที่ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานที่ดิน ในวันนัดฟังคำสั่งศาลว่าจะรับฟ้องหรือไม่ นายสุขยื่นคำร้องว่า ภายหลังเกษียณอายุราชการ ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ตนมีภูมิลำเนา และขณะนี้อยู่ระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีผลใช้บังคับ นายสุขได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ศาลต้องเลื่อนการอ่านคำสั่งรับหรือไม่รับฟ้องคดีนี้ไปจนกว่าการเลือกตั้งดังกล่าวจะแล้วเสร็จ ให้อธิบดีแจ้งว่า ศาลต้องเลื่อนการอ่านคำสั่งรับหรือไม่รับฟ้องคดีนี้ตามคำร้องของนายสุขหรือไม่

ธงคำตอบ ในระหว่างที่มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีผลใช้บังคับ รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง ให้ความคุ้มครองแก่เฉพาะกรรมการการเลือกตั้งและในกรณีการจับ คမ်းขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนเท่านั้น บทบัญญัติดังกล่าวมิได้ให้ความคุ้มครองแก่กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดด้วย กรณีจึงไม่มีเหตุที่ศาลจะต้องเลื่อนการอ่านคำสั่งรับหรือไม่รับฟ้องคดีนี้ตามคำร้องของนายสุข

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามเล็ก วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

คำถาม ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย นายเอก ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง แจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่นายตรี คณะกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งฐานหมิ่นประมาท เพราะนายตรีให้สัมภาษณ์สื่อว่า การกระทำของนายเอกที่สร้างเรื่องร้องเรียนผู้สมัครคนอื่นเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจอย่างยิ่ง ร้อยตำรวจโทจตุรวัชรบรมพยานหลักฐานแล้วหมายเรียกนายตรีไปสอบสวน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน ให้อธิบดีแจ้งว่า การที่ร้อยตำรวจโทจตุรวัชรหมายเรียกนายตรีไปสอบสวน เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยความคุ้มครองของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๗ วรรคหนึ่ง ห้ามหมายเรียกตัวกรรมการการเลือกตั้งไปสอบสวน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง เฉพาะในระหว่างที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือการเลือกสมาชิกวุฒิสภา หรือเมื่อประกาศให้มีการออกเสียงประชามติมีผลใช้บังคับ ไม่รวมถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วย การที่ร้อยตำรวจโทจตุรวัชรหมายเรียกนายตรี

ไปสอบสวนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อน จึงไม่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยความคุ้มกันของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ข้อสอบย่อยการสนามเล็ก ๒๕๖๔

เป็นข้อสอบเกี่ยวกับการออกหมายจับ หมายค้น การฟ้องคดีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างสมัย
ประชุม และศาลมีคำสั่งได้ส่วนมูลฟ้องในสมัยประชุม

.....

อ.อิศม์ อินทุฤดี